

دیباچه

از زمانی که با وضعیت زبان و ادبیات فارسی در هند و شبه قاره آشنا شدم نام دکتر سید محمد یونس جعفری همواره به گوشم می‌خورد و یا این نام را در لابلای سطور گزارش‌های فرهنگی می‌دیدم؛ اما از زمانی که به عنوان رایزن فرهنگی کشورم به دهلی وارد شدم، با شخصیت جذاب و دوست داشتنی این استاد کهنسال ادب فارسی از نزدیک آشنا شدم و با وی انس گرفتم.

شیرین زبانی استاد به فارسی که نشان از تسلط وی بر ضرب‌المثل‌ها و کنایه‌های زبان شیرین فارسی دارد، بر جذابیت شخصیت علمی این استاد گرانمایه می‌افزاید و گواهی بر سخت‌کوشی‌هایش برای فراگیری زبان فارسی در دوران تحصیلات تکمیلی در ایران است.

برخی معتقدند که در هند به علت فراهم نبودن زمینه اشتغال برای فارغ‌التحصیلان زبان فارسی، اقبال دانشجویان از این رشته کمتر و کمتر می‌شود اما وی که بیش از نیم قرن از عمر پُربرکت خود را به تدریس و تحقیق گذرانده، اعتقاد دارد و در جلساتی نیز این اعتقاد را آشکارا بر زبان جاری ساخته که اگر فارغ‌التحصیل زبان فارسی «با سواد» باشد بیکار نخواهد بود و محققان کشورهای دیگر و سازمان‌های دولتی و غیر دولتی برای وی یک مشتری همیشگی خواهند بود اما مشکل این است که به علت ناتوانی برخی اساتید، دانشجویان با سواد تربیت نمی‌شوند.

در وصف این استاد، سخن بسیار است اما باید به اختصاص و با رعایت حجم مطالب دیباچه سطوری را به معرفی این استاد شهیر فارسی در هند اختصاص دهم.

دکتر سید محمد یونس جعفری، فرزند سید محمد فاروق جعفری در سال ۱۹۳۰ م در دهلی متولد شد. تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در این شهر گذراند و سپس وارد دانشگاه دهلی گردید. در سال ۱۹۵۸ م موفق به اخذ مدرک فوق لیسانس زبان فارسی از آن دانشگاه شد. در سال ۱۹۶۲ م برای تحصیلات عالی به ایران رفت و نزدیک به سه سال در دانشگاه تهران به تحصیل و تحقیق در زبان و ادبیات فارسی پرداخت و سرانجام به اخذ مدرک دکترای زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران نائل آمد.

وی پس از بازگشت به هند، خدمات خود به زبان فارسی را در دانشکدهٔ ذاکر حسین وابسته به دانشگاه دهلی آغاز نمود و تا زمان بازنشستگی در این دانشکده به کار تدریس و تحقیق اشتغال داشت.

دکتر جعفری علاوه بر زبان فارسی با زبان‌های انگلیسی، اردو و هندی نیز آشنایی کامل دارد. وی همواره با مرکز تحقیقات فارسی در زمینه تحقیق و تصحیح نسخه‌های خطی فارسی و نگارش مقاله برای فصلنامه قند پارسی و نیز ترجمه مقالات برای مجله اردو زبان راه اسلام که از سوی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دهلی‌نو منتشر می‌شود، همکاری صمیمانه دارد.

برخی خدمات علمی و دانشگاهی استاد جعفری به شرح زیر است:

- تصحیح و گردآوری ادبیات پراکندهٔ صائب تبریزی تحت عنوان «کلام صائب» جلد اول مشتمل بر ردیف الف و ب، چاپ تونک راجستان، ۱۹۸۲م؛
- ترجمهٔ کتاب فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگ تألیف دکتر غلامعلی حداد عادل، ۱۹۸۵م؛
- ترجمه کتاب ماشین در اسارت ماشینسم، تألیف دکتر علی شریعتی ۱۹۸۵م؛
- ویرایش کتاب رامایانا نسخهٔ منظوم سرودهٔ گروه داس، خانه فرهنگ ج.ا.ایران، دهلی‌نو، ۲۰۰۸ م؛
- تصحیح پادشاهنامه (تاریخ عهد شاهجهان)، تألیف محمد وارث، زیر چاپ؛
- تصحیح مثنوی ابوطالب کلیم کاشانی دربارهٔ تاریخ هند، زیر چاپ؛
- تصحیح دیوان صائب، جلد دوم، زیر چاپ؛

از وی همچنین مقالاتی در نشریات مختلف به چاپ رسیده که از جمله می‌توان به مقاله‌های زیر اشاره نمود:

- سستی (خود سوزی زن در هند)، مجلهٔ ارمغان، شمارهٔ ۹، آذر ماه سال ۱۳۸۵؛
 - پیر رومی و عارف هندی، مجلهٔ ارمغان، شماره ۲، اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۵؛
 - خواجهٔ فارسی، مجلهٔ یغما، شمارهٔ اول، فروردین ماه سال ۱۳۵۱؛
 - خواجه بختیار کاکلی، مجلهٔ یغما، شمارهٔ ۴، تیر ماه سال ۱۳۵۲؛
 - سراپا، مجلهٔ یغما، شمارهٔ ۱۰، دی ماه سال ۱۳۵۳؛
 - نگاهی به ادبیات حافظ، مجلهٔ خرد و کوشش (شیراز) شمارهٔ ۱۸، پائیز ماه سال ۱۳۵۴؛
 - رباعیات عمر خیام، راهنمای کتاب، شمارهٔ ۱۰ و ۱۲ ماه سال ۱۳۴۹؛
 - یک تحقیق کوتاه و جالب راجع به صائب، مجلهٔ وحید، شمارهٔ ۷، تیر ماه سال ۱۳۴۷؛
 - زبان فصیح و گویش‌های محلی، مجلهٔ سخن، شمارهٔ ۵، فروردین ماه سال ۱۳۵۳؛
 - علل تنظیم شاهنامهٔ فردوسی، مجلهٔ سیمرخ، شمارهٔ ۲، آبان ماه ۱۳۵۴؛
 - بحثی دربارهٔ رباعی ملا شاه بدخشی، مجلهٔ کیهان فرهنگی، شمارهٔ سال ۱۳۶۳؛
- مرکز تحقیقات فارسی، به منظور نگهداشت میراث ادبی مشترک دو کشور ایران و هند و در راستای سیاست‌های حمایتی خود از آثار و پژوهش‌های محققین زبان فارسی و همچنین به منظور ارج نهادن به تلاش اندیشمندان هندی، اقدام به اختصاص این شماره از فصلنامه قند پارسی به آثار ارزشمند استاد سید محمد یونس جعفری نموده است.

علی فولادی

رایزن فرهنگی و سرپرست مرکز تحقیقات فارسی

دهلی نو